

STEINERHØYSKOLEN

Rudolf Steiner University College

Fag – og emneplan i Samfunnsfag 1

Steinerpedagogisk lærerutdanning med bachelorgrad (180 studiepoeng)

Innhold

Innledning	3
Målgruppe	3
Opptakskrav.....	4
Læringsutbytte	4
Fagets innhold og oppbygging.....	4
Fagets arbeids- og undervisningsformer	7
Arbeidskrav.....	7
Vurderings-/eksamensformer	8
Samfunnsfag 1, emne 1	10
Læringsutbytte	10
Innhold	11
Arbeidskrav.....	11
Vurdering.....	12
Pensum.....	12
Samfunnsfag 1, emne 2	15
Læringsutbytte	15
Innhold	16
Arbeidskrav.....	16
Vurdering.....	17
Pensum.....	17

Innledning

Formålet med samfunnsfaget i lærerutdanningen er å fremme aktivt demokratisk medborgerskap, kulturell solidaritet og en bred samfunnsfaglig forståelse. Studentene skal forberedes til profesjonsrollen som samfunnsfaglærer for trinn 1-7.

Globaliseringen har medført økt fokus på kulturelt mangfold og fordrer at skolen formidler allsidige perspektiver på fortidens hendelser, på verdens ulike kulturer og samfunnsformer. Samtidig har kunnskaper om lokal kulturarv og tradisjoner fått forsterket betydning. Nåtidens komplekse kulturelle, sosiale, miljømessige og teknologiske situasjon tilsier at samfunnsfaget skal inspirere til kulturell respekt og til medansvar for en bærekraftig utvikling. Gjennom vektlegging av sentrale verdier som mangfold, likestilling, demokrati og bærekraftig utvikling bidrar samfunnsfaget til at studentene utvikles til selvstendige og aktive deltakere i skolen og samfunnet.

Samfunnsfag 1 (30 studiepoeng) består av historie, samfunnsgeografi og samfunnskunnskap. Slik omfatter dette faget dimensjonene tid og rom i et kulturelt, medmenneskelig, teknologisk og politisk/sosialt perspektiv. Historiefaget handler om å lære av fortiden der kunnskaper om fortidige hendelser kan utgjøre en grobunn for den enkeltes selvforståelse, identitet og evne til å være konstruktiv deltaker i samfunns- og kulturliv. Gjennom historiefaget kan det skapes innsikt i bakgrunnen for nåtidens levesett og utfordringer. Samfunnsgeografien informerer om ulike levesett, politiske styringsformer og kulturelle uttrykk relatert til nasjonale og naturmessige forhold. Samfunnskunnskapen handler om grunnleggende verdier og kunnskaper knyttet til demokrati, medborgerskap, menneskerettigheter og aktivisme. Faget skal gi studentene innsikt i hvordan mennesker skaper ulike former for samhandling i sosiale nettverk, organisasjoner, institusjoner og samfunn. Studentene opparbeider kunnskaper om ulike styreformers og hvordan disse påvirker enkeltindividets og grupperes muligheter til å delta i og påvirke samfunnsutviklingen. Formålet med samfunnsfag i lærerutdanningen er at studentene skal tilegne seg en solid oversikt og faglig trygghet i skolefaget og bli i stand til å tolke læreplaner og undervise på en måte som engasjerer og utfordrer elevene til å være aktive, utforskende og utholdende.

Samfunnsfaget i Grunnskolelærerutdanning med steinerpedagogikk for trinn 1-7 omfatter alle relevante områder i steinerskolens læreplan for grunnskolen, og skal gi faglig og fagdidaktisk grunnlag for å undervise i samfunnsfag på grunnskolens 1.-7. trinn. Studentene arbeider med hvordan de kan planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning i fagets ulike kunnskapsområder. De skal kunne legge til rette for at elever med ulike forutsetninger kan få tilgang til faget, beherske ulike læringsstrategier og benytte seg av både teoretiske, praktiske og kunstneriske tilnærminger. Her må studentene mestre de ulike fagdidaktiske metoder som kan brukes i samfunnsfaget, fra muntlig fortelling, arbeid med kilder, gjennomføring av prosjekter, ekskursjoner etc. Refleksjoner omkring eget og andres ståsted, kildesøk, kildebruk og kildekritikk er likeledes sentrale temaer. I faget inngår en rekke estetiske arbeidsformer der elevene blant annet tegner, maler, musiserer, øver drama og skriver egne tekster relatert til samfunnsfaget. Studentene opparbeider inngående undervisningskompetanse for samfunnsfagopplæringen på barnetrinnet. De gjøres kjent med relevante aspekter av fagets vitenskapelige arbeidsmåter.

Målgruppe

- Studenter som har fått opptak til Steinerpedagogisk lærerutdanning med bachelorgrad
- Lærere som ønsker videreutdanning

Opptakskrav

Samfunnsfag 1 (emne 1 og 2) er obligatorisk i Steinerpedagogisk lærerutdanning med bachelorgrad.

Eksterne søkere må ha bestått lærerutdanning som kvalifiserer for arbeid i skolen.

Søkere som Utdanningsdirektoratet har vurdert til å ha lærerutdanning fra utlandet, men som mangler fag/studiepoeng for å bli godkjent lærer i norsk grunnopplæring, kan også søke. Slike søkere må i tillegg oppfylle kravet til generell studiekompetanse.

Læringsutbytte

Læringsutbyttet er nærmere beskrevet i emneplanene.

Fagets innhold og oppbygging

Samfunnsfag 1 (30 studiepoeng) er bygget opp av to emner à 15 studiepoeng. Minste kompetansegivende enhet for dette faget er 30 studiepoeng. Fagets oppbygging er som tabellen under viser:

Semester	Emnekode og emnenavn	Studiepoeng
Høst 2. studieår	XXXX Samfunnsfag 1, emne 1: Historie og historiedidaktikk	15
Vår 3. studieår	XXXX Samfunnsfag 1, emne 2: Samfunnskunnskap og samfunnsgeografi med didaktikk	15

Klasseledelse og lærerrollen

Studentene skal lære om og trene på klasseledelse og lærerrollen i faget. Klasseledelse og lærerrollen sett fra samfunnsfaget er å lede klassen på en måte som fremmer positive holdninger til mangfold, solidaritet likestilling, demokratiske verdier og bærekraftig utvikling. Gjennom estetiske arbeidsformer øves innlevelse og konkret forståelse for ulike kulturer i tid og rom. Et sentralt element i dette er å skape et godt uenighetsfellesskap, og studentene trenes i å fremme et godt debattklima i klasserommet, samt å forberede elevene på å kunne delta i den offentlige debatten. Studentene skal bidra til at elevene blir i stand til å bygge opp og begrunne argumenter. Klasseledelse i samfunnsfag handler også om å kunne gjennomføre elevvalg, delta i elevråd og klasseråd, samt fremme aktiv elevmedvirkning både i vurderingsprosesser, metodevalg og temaer som er relevant for undervisningen.

Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring i samfunnsfag handler om å bruke elevenes ulike historiske, geografiske og kulturelle erfaringer som en ressurs i undervisningen. Å kjenne til varierte undervisningsformer, læringsressurser og ulike vurderingsformer og å kunne ta i bruk dette, er viktige forutsetninger for å drive tilpasset opplæring i samfunnsfag.

Studentene skal gjøre seg kjent med eksplisitt skriveopplæring i samfunnsfag, begrepsinnlæring, og argumentasjonsverktøy. Videre er det sentralt å kunne lede verdidebatter der alle elevers bakgrunn blir hørt og respektert.

Begynneropplæring

For å tilrettelegge for danning og læring i småklassetrinnet må samfunnsfaglæreren bruke elevaktive, praktiske og varierte arbeidsformer. Samfunnsfagundervisningen i lærerutdanningen preges av en tverrfaglig og estetisk orientert tilnærming og tar i stor grad utgangspunkt i fenomener elevene kjenner. Bruken av fortellerkunst inngår også som en sentral faktor i begynneropplæringen. En slik tverrfaglig tilnærming hjelper de minste elevene til å få en helhetlig forståelse av komplekse temaer, som for eksempel bærekraftige relasjoner til natur og kultur. Samfunnsfaget vil også gi studentene erfaring i bruk av uteskole.

Vurdering

Vurderingsformene i samfunnsfag er eksemplariske slik at studentene kan anvende dem i egen undervisning. Det legges vekt på varierte vurderingsformer for å fremme ulike typer kunnskaper og ferdigheter. Vurdering for læring sikres gjennom formativ vurdering av muntlige og skriftlige arbeidskrav. Den summative vurderingen gir et bilde av studentens oppnåelse av læringsutbyttebeskrivelsene.

Grunnleggende ferdigheter

Undervisningen i samfunnsfag vektlegger undervisningskunst, informasjonsinnhenting, analyse, refleksjon, argumentasjon og vurdering. Å trene seg i å håndtere og systematisere informasjon stimulerer og videreutvikler de grunnleggende ferdighetene, i særdeleshet å kunne lese, å kunne regne og å kunne bruke digitale verktøy. Gjennom fortellerkunst og andre estetiske uttrykksformer stimuleres elevenes engasjement, interesse og innlevelse i faget. Studentene opparbeider innsikt i hvordan de kan igangsette varierte former for bearbeidelse hos elevene der alle de grunnleggende ferdighetene tas i bruk. Gjennom ulike tilnærminger blir studentene øvd i et rikt repertoar av didaktiske arbeidsformer som fordrer og utvikler de grunnleggende ferdighetene å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig.

Digital kompetanse

Digital kompetanse er i samfunnsfag rettet mot både bruk som student, som framtidig lærer og i elevenes danning og læringsarbeid. Det vil derfor bli brukt relevante digitale verktøy i fagets emner. Det legges vekt på å utvikle studentenes samfunnsfaglige kompetanse i og med bruk av digitale verktøy for alle deler av læringsarbeidet. Som framtidig lærer må studentene være i stand til å benytte digitale hjelpemidler i planlegging, gjennomføring og evaluering av læringsarbeidet. Dette innebærer også å kunne velge og vurdere egnede digitale verktøy i elevenes læringsarbeid. I tillegg er oppøving i gode kildesøk og kildekritikk vesentlig. Studentene skal oppøve et kritisk og reflektert forhold til hvordan nye digitale medier kan brukes på en god og læringsfremmende måte i klasserommet. I tillegg legges det vekt på å oppøve et kritisk og reflektert forhold til hvordan de digitale mediene er med på å forme samfunnet og de demokratiske prosessene.

Det mangfoldige klasserommet

Studentene skal kjenne til, erfare og kunne drøfte hvordan det mangfoldige klasserommet byr på faglige og didaktiske ressurser for samfunnsfaglærere. Videre skal studentene tilegne seg ferdigheter som kan fremme solidaritet og avdekke marginaliseringsprosesser i samfunnet og i skolen. Det innebærer å utvikle bevissthet om hva som kan fjerne skiller mellom «vi» og «dem» og hvordan samfunnsfaget i skolen kan hindre stigma og gruppetenkning. I undervisningen vil studentene analysere faglige temaer gjennom ulike perspektiver; globale, regionale og lokale perspektiver. Studentene vil i tillegg få erfaring med normkritiske perspektiver knyttet til kjønn, seksualitet og likestilling og kunne arbeide for å ruste elevene til å håndtere uenighetsfelleskap

Estetiske arbeidsmåter

Samfunnsfaget rommer aspekter av både natur og kultur. Relasjonene til naturen og til ulike kulturelle uttrykk danner utgangspunkt for en rekke estetiske arbeidsformer. Hvordan det kulturelle uttrykker seg i ulike historiske perioder og i ulike samfunnsformer og kulturer er dermed sentralt, og estetiske uttrykksformer som litteratur, drama, billedkunst, musikk og dans hører derfor naturlig hjemme i samfunnsfaget. Flere estetiske arbeidskrav er tilknyttet undervisningen og er nærmere beskrevet i emneplanene.

Internasjonale perspektiver

Alle de tre hovedelementene i samfunnsfaget – geografi, historie og samfunnskunnskap – kan kun forstås i et globalt perspektiv. Ingen av de sentrale temaene i faget – mangfold, likestilling, demokrati og bærekraftig utvikling – kan begrenses til nasjonale rammer. Samfunnsfaget tilstreber derfor alltid et internasjonalt perspektiv, hvor det lokale, regionale og nasjonale analyseres og drøftes i et globalt perspektiv. Kulturforståelse kan styrke studentenes evne til å bruke annerledeshet som en ressurs i klasserommet. Deler av pensum i samfunnsfag er på engelsk.

Praksistilknytning

Gjennom hele samfunnsfagsstudiet vil studentene få reflektere rundt praksisrelaterte problemstillinger. Eksamen og arbeidskrav i emne 1 er praksisrettet og tar utgangspunkt i eksempler og erfaringer fra praksisperioden. Studenten formulerer en problemstilling fra praksis som begrunnes og drøftes i lys av relevant faglig, fagdidaktisk og pedagogisk litteratur samt relevante estetiske arbeidsformer.

Forskningsforankring

Pensumlitteraturen i samfunnsfag er faglig oppdatert og relevant for steinerpedagogikkens samfunnsfagsdidaktikk. I tråd med progresjonen i faget avanserer studentene fra å lese innføringsbøker til å lese forskningsartikler og klassiske tekster innen humaniora, samfunnsfag og steinerpedagogikk. Både norske og internasjonale perspektiver benyttes, og de ansattes FoU-kompetanse trekkes også inn i undervisningen. Studentene lærer å sette seg inn sentrale forskningsmetoder og teorier og får innføring i hvordan de kan anvende dette i selvstendige analyser.

Psykososialt læringsmiljø

Det psykososiale læringsmiljøet i samfunnsfag ivaretas på flere måter. Samfunnsfagene tar opp mange temaer som er gjenstand for meningsbrytninger, som global solidaritet, norsk og internasjonal politikk, innvandring, minoriteter, marginalisering, menneskerettigheter m.m. Faget tar også opp temaer der læreren må være seg bevisst både sine perspektiver og sitt normative ståsted. Samfunnsfaget skal være et fag der elevene på en trygg måte kan lære seg å uttrykke sine meninger og få aksept for disse, lære å lytte og bli lyttet til. Klarer læreren å skape et godt debatt- og uenighetsfellesskap i klasserommet der alle stemmer blir hørt og anerkjent, vil dette fremme et godt psykososialt klassefellesskap og et godt læringsmiljø.

Samiske forhold og rettigheter

Samisk historie og anerkjennelse av samene som et urfolk inngår som en integrert del samfunnsfagundervisningen. Samiske forhold blir belyst gjennom geografiske perspektiver: samenes tradisjonelle boområder og demografi. Historiske perspektiver: samens historie og anerkjennelse som et urfolk. Perspektiver fra samfunnskunnskapen vektlegger identitet, mangfoldperspektivet og samenes rettigheter i en nasjonal og internasjonal sammenheng.

Bærekraftig utvikling

Utdanning for bærekraftig utvikling er et gjennomgående perspektiv i samfunnsfag. For å forstå kompleksiteten knyttet til bærekraftig utvikling, og for å ruste dagens elever til å gjøre gode bærekraftige valg i framtiden, må undervisningen være tverrfaglig, systemorientert og handlingsorientert. Samfunnsfaget i skolen har et spesielt ansvar for å fremme elevenes handlingskompetanse slik at de aktivt kan forme egen framtid og livsvilkår. En slik kompetanse kan utvikles gjennom å la elever få erfaringer med samarbeid, estetiske uttrykksformer, vurdering av ulike handlingsalternativer, og å finne nye løsninger på problemer. Samfunnsfagsstudenter i lærerutdanningen vil arbeide med bærekraftig utvikling i ulike sammenhenger og ut i fra ulike perspektiver.

Fagets arbeids- og undervisningsformer

Undervisningen er variert og består hovedsakelig av forelesninger, seminarer, gruppearbeid, plenumsdiskusjoner, estetiske arbeidsoppgaver, pedagogiske øvelser og forberedte studentinnlegg. Samfunnsfaget legger vekt på studentaktivitet og profesjonsrettet undervisning.

Studentene blir kjent med ulike metoder for innsamling, bearbeiding, tolking og formidling av fagstoff i samfunnsfag. Dette inkluderer både primære og sekundære kilder. Studentene skal kunne tilrettelegge for elevenes danning, interesse for samfunnsfaglige spørsmål og læring av samfunnsfaglig innhold i skolen gjennom utforskende læringsaktiviteter.

Digitale verktøy og medier er inkludert i undervisningen. Det legges vekt på at studentene utvikler ferdigheter i å bruke IKT, og at de oppøver et kritisk og reflektert forhold til hvordan digitale medier og sosiale medier kan brukes på en god måte i klasserommet.

Ulike estetiske uttrykk og arbeidsformer inngår i undervisningen. Studentene arbeider med kunst i et didaktisk perspektiv der estetiske uttrykk knyttes til faglig fordypning, tverrfaglighet og til opplevelser av solidaritet og gjensidighet.

Praksisopplæring

Praksisopplæring er nærmere beskrevet i fagplanen for praksisopplæringen for trinn 1-7.

Skikkethetsvurdering

Lærerutdanningsinstitusjoner har ansvar for å vurdere om studenter er skikket for læreryrket. Løpende skikkethetsvurdering foregår gjennom hele studiet og inngår i en helhetsvurdering av studentens faglige og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer. En student som utgjør en mulig fare for elevens liv, fysiske og psykiske helse, rettigheter og sikkerhet, er ikke skikket for yrket. Studenter som viser liten evne til å mestre læreryrket, skal så tidlig som mulig i utdanningen få melding om dette. De skal få råd og veiledning for å gjøre dem i stand til å oppfylle kravene om lærerskikkethet eller få råd om å avslutte utdanningen. Beslutninger om skikkethet kan fattes gjennom hele studiet. Se Steinerhøyskolens nettsted for mer informasjon om skikkethetsvurdering.

Arbeidskrav

Arbeidskrav skal være levert/utført innen fastsatt(e) frist(er). Gyldig fravær dokumentert med for eksempel sykemelding, gir ikke fritak for å innfri arbeidskrav. Studenter som på grunn av sykdom eller annen dokumentert gyldig årsak ikke leverer/utfører arbeidskrav innen fristen, kan få forlenget frist. Ny frist for å innfri arbeidskrav avtales i hvert enkelt tilfelle med den aktuelle læreren.

Arbeidskrav vurderes til «Godkjent» eller «Ikke godkjent». Studenter som leverer/utfører arbeidskrav innen fristen, men som får vurderingen «Ikke godkjent», har anledning til to nye innleveringer/utførelser. Studenten må da selv avtale ny innlevering av det aktuelle arbeidskravet med faglærer. Studenter som ikke leverer/utfører arbeidskrav innen fristen og som ikke har dokumentert gyldig årsak, får ingen nye forsøk.

I programplanen er de fagovergrepene temaene på de ulike studieårene og semestrene beskrevet. I tilknytning til disse kan det være krav til tilstedeværelse og/eller andre arbeidskrav.

Arbeidskrav omfatter også krav om tilstedeværelse. Undervisningsformene i studiet forutsetter kontinuitet, studentaktivitet og samhandling. Det stilles krav om oppmøte på minimum 80 %. Ved fravær utover 20 %, og inntil 40 %, vil det gis en kompensatorisk oppgave eller arbeid som kan kreve oppmøteplikt. Form og omfang avtales med faglærer. Ved fravær utover 40 % vil studenten trekkes fra eksamen.

Nærmere informasjon om arbeidskrav finnes i den enkelte emneplan.

Vurderings-/eksamensformer

Sem.	Emnekode og emnenavn	Sp.	Vurderings-/eksamensform	Vurderings-uttrykk	Sensor
3.sem	XXXX Samfunnsfag 1, emne 1	15	Individuell skriftlig oppgave	A-F	To interne sensorer
3.sem	XXXX Samfunnsfag 1, emne 2	15	Individuell skriftlig eksamen under tilsyn	A-F	To interne sensorer

Samlet vurdering

Avsluttende karakter i Samfunnsfag 1 (30 studiepoeng) oppnås når emne 1 og emne 2 er gjennomført med bestått karakter. Emnene vektet likt ved samlet karakter.

Vurderingskriterier

Vurderingskriterier for Samfunnsfag 1, emne 1 og emne 2

Symbol	Betegnelsen	Kvalitativ beskrivelse av eksamen
A	Fremragende	Har svært solide kunnskaper og særdeles god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Viser god analytisk evne og kan bruke informasjon på en kreativ og kritisk måte. Viser høyt refleksjonsnivå som inkluderer læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle knyttet til barn og unges læring og utvikling. Svært god evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til presis begrunnelse for løsningsforslag.
B	Meget god	Har meget gode kunnskaper og meget god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Kan vurdere informasjon kritisk og viser en meget god evne til refleksjon som inkluderer læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle knyttet til barn og unges læring og utvikling. Meget god evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til presis begrunnelse for løsningsforslag.

C	God	Har gode kunnskaper og god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Kjenner til ulike informasjonskilder og viser god evne til refleksjon som inkluderer læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle knyttet til barn og unges læring og utvikling. God evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
D	Nokså god	Har begrensede kunnskaper, men kjennskap til kunnskapsfeltet og viser noe evne til selvstendig anvendelse av kunnskapen. Viser noe evne til refleksjon som inkluderer læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle knyttet til barn og unges læring og utvikling. Viser evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstillende minimumskravene til kunnskaper, men anvender kunnskapen på en selvstendig måte. Lavt refleksjonsnivå som inkluderer læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle knyttet til barn og unges læring og utvikling. Viser noe evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
F	Ikke bestått	Har utilstrekkelige kunnskaper og viser utilstrekkelig kjennskap til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle knyttet til barn og unges læring og utvikling. Klarer i utilstrekkelig grad å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatter ikke problemstillinger og klarer ikke å begrunne løsningsforslag.

Utfyllende kriterier framgår av retningslinjer som gjøres tilgjengelig ved starten av emnet.

Rettigheter og plikter ved eksamen

Studentens rettigheter og plikter framgår av *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Steinerhøgskolen*. Forskriften beskriver blant annet vilkår for ny/utsatt eksamen, klageadgang og hva som regnes som fusk ved eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp til eventuell ny/utsatt eksamen.

Samfunnsfag 1, emne 1

Emnekode og emnenavn	XXXX Samfunnsfag 1, emne 1: Historie og historiedidaktikk
Engelsk emnenavn	<i>Social Studies 1, subject 1: Teaching history</i>
Studieprogrammet emnet inngår i	Grunnskolelærerutdanning med steinerpedagogikk for trinn 1-7
Studiepoeng	15
Semester	Høst, 2. studieår
Undervisningsspråk	Norsk

Læringsutbytte

Etter fullført emne har studenten følgende læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Studenten

- har faglig kunnskap og innsikt i vitenskapelige teorier og metoder i historiefaget, inkludert kjennskap til antroposofiske begreper relevante for historieundervisningen og god innsikt i steinerpedagogiske metoder
- har kunnskap om historiedidaktisk teori og praksis samt forskning om historiefaget i skolen med vekt på relevans for undervisning på steinerskolens grunnskoletrinn
- har kunnskap om vurdering for læring i historiefaget
- har kunnskap om hovedtrekk i globalhistorie og norgeshistorie
- har kunnskaper om kildebruk og kildekritikk i historiefaget, samt kritisk bevissthet om bruk av ulike informasjonskilder som Internett og andre digitale medier
- har kunnskap om bruk av eksemplarisk konsentrasjon og fordypning i historieundervisningen samt bruk av ulike estetiske uttrykk og arbeidsformer
- har kunnskap om kulturhistorisk utvikling, gjennom et innblikk i livsvilkår, verdier, byggeskikk, billedkunstneriske uttrykk og litteratur i forskjellige tidsaldre og kulturer
- har kunnskap om tverrfaglige perspektiver til historiefaget
- har kunnskap om ulike perspektiver på bruk av IKT i historieundervisningen og barn og unges digitale hverdag

Ferdigheter

Studenten

- kan planlegge og tilrettelegge for elevers læringsarbeid og gi læringsrettede tilbakemeldinger
- kan undervise ut fra faglige og fagdidaktiske kunnskaper og ferdigheter i historie i henhold til gjeldende læreplaner og med særlig vekt på steinerpedagogiske perspektiver og metoder

- kan lede læringsprosesser i begynneropplæringen med vekt på å historiefagets identitetsdannende kvaliteter, samt utvikle grunnleggende ferdigheter
- kan bruke fortelling og andre estetiske arbeidsformer i historieundervisningen
- kan finne, vurdere og anvende ulike typer kilder i historieundervisningen
- kan anvende historiefaglig tenkning i planleggingen av undervisningen
- kan formulere og drøfte aktuelle spørsmålsstillinger på grunnlag av historiske hendelser og la elever forstå seg selv som aktører i det globale samfunnet
- kan bruke digitale medier i undervisning og undervisningsplanlegging der det er relevant

Generell kompetanse

Studenten

- kan reflektere selvstendig og kritisk omkring historiefaglige spørsmål.
- har overblikk over perioder og utviklingsmønstre
- kan reflektere omkring dimensjonene tid og rom
- skal stimulere til at elevene kan undersøke selv, samarbeide og ta ansvar
- kan reflektere kritisk omkring kilder, læremidler og læringsressurser i historiefaget
- kan legge til rette for progresjon i undervisningen fra nærhet og innlevelse på barnetrinnet til utvikling av solidaritet, vurderingsevne og kritisk refleksjon på ungdomstrinnet

Innhold

Emnet gir en grunnleggende innføring i historiefaget relevant for undervisningen i grunnskolen. Studentene får innblikk i lange historiske linjer fra tidlige kulturer til det postindustrielle samfunnet, i et nasjonalt så vel som et internasjonalt perspektiv. Videre gir emnet innsikt i sentrale nøkkelbegreper og didaktiske problemstillinger og begynneropplæringen i historie med spesiell vekt på steinerpedagogiske perspektiver.

Arbeidskrav

Retten til å avlegge eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav og deltakelse i bestemte faglige aktiviteter. Nærmere informasjon finnes i den innledende fagplandelen.

Estetisk arbeidskrav

Studentene utformer et estetisk arbeidskrav knyttet til ett av emnets undervisningstemaer. Dette innebærer å delta i fortellerøvelser og levende, muntlig formidling av det valgte temaet. Arbeidet gjøres i grupper på ca. fire studenter, og produktet presenteres med muntlig framlegg på ca. 15 minutter. Formålet med arbeidskravet er å fremme estetiske arbeidsformer og samtidig sentrale mål i læreplanen med demokratiske verdier som likeverd og perspektivtaking.

Undervisningsopplegg

Studentene utvikler et undervisningsopplegg knyttet til ett av emnets undervisningstemaer. Arbeidet gjøres i grupper på ca. fire studenter, og opplegget presenteres med muntlig framlegg på ca. 15 minutter. Studentene skriver en individuell fag-didaktisk tekst på bakgrunn av

undervisningsopplegget. Omfang 2000 ord (+/-10%). Hensikten med arbeidskravet er å utvikle studentenes undervisningskompetanse, muntlige ferdigheter, samt faglige og didaktiske refleksjoner.

Gruppepresentasjon om praksiserfaringer

Praksisgruppene presenterer en problemstilling som bygger på erfaringer fra praksis. Problemstillingen skal begrunnes og drøftes i lys av faglitteratur og fagdidaktisk litteratur.

Omfang av gruppepresentasjon er ca. 10 minutter. Gruppens presentasjon danner grunnlaget for den individuelle fagteksten som utgjør eksamen i emne 1.

Vurdering

Eksamensform

En individuell skriftlig oppgave (fagtekst) som bygger på erfaringer fra praksis. Fagteksten skal inkludere både et faglig og fagdidaktisk perspektiv. Omfang: 4000 ord (+/- 10 %). Nærmere beskrivelse av rammene for oppgaven vil foreligge ved semesterstart.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt.

Sensorordning

Eksamen vurderes av to interne sensorer. En tilsynssensor er tilknyttet emnet, i henhold til retningslinjer for oppnevning og bruk av sensorer ved Steinerhøyskolen.

Vurderingsuttrykk

Det benyttes en gradert karakterskala fra A til E for bestått og F for ikke bestått eksamen.

Ny/utsatt eksamen

Ny/utsatt eksamen arrangeres som ved ordinær eksamen. Ved ikke bestått eksamen har studenten anledning til å omarbeide tekstbesvarelsen fra ordinær eksamen til ny eksamen.

Pensum

Eventuelle endringer i pensum skal godkjennes av studieleder.

Andersson, B. (2004). *Vad är historiedidaktik? Några begreppsliga och teoretiska utgångspunkter för ämnesdidaktisk vetenskap, skolnära forskning och lärande i skolan*. Göteborg: Göteborgs Universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik. (s. 1-54). Hentet fra: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/22990>. (54 s).

Barkved, F. 2016, *Historieoppfatning og historieundervisning på steinerskolen*, Masteroppgave, Steinerhøyskolen. Hentet fra:

https://wp.cscdn.no/wp-content/uploads/sites/16/2016/11/Frode_Barkved_Historieoppfatning-og-historieundervisning-i-Steinerskolen.pdf (129 s.)

Barkved, F. (2018) Views of history and history teaching in Waldorf education. RoSE, Resea(ch on Steiner Education. Hentet fra <http://www.rosejournal.com/index.php/rose/article/view/420/385> (13 s).

Barkved, F. (2017). *Kompendium: Historieundervisning i steinerskolen*. Oslo: Steinerhøyskolen. (156 s).*

Harnæs, H. (1996). «...Flittigere elv finnes ikke i Norge...» *Energi- og teknologibetraktninger med utgangspunkt i Akerselva*. Oslo: Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning, Høgskolen i Oslo og Akershus. Kan lastes ned på nasjonalbibliotekets nettside <https://www.nb.no/nbsok/nb/470b9f4ea49d70690ec7a817562bce79?index=1#0> (60 s).

Kjeldstadli, K. (1992). *Fortida er ikke hva den en gang var: En innføring i historiefaget* (13-56, 175-219, 266-302). Universitetsforlaget, Oslo. (Nytt opplag, 2016) (223 s).

Kjeldstadli, K. (2006). Verdenshistorie – hvorfor og hvordan? I *Tidsskriftet Fortid* (3), 2006, s. 10 – 14. Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/36295/fort0306.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (4 s).

Knutsen, G. (2006). *Lange linjer i historien* Oslo: Cappelen akademisk forlag. (110 s).

Kroth, M., & Cranton, P. (2014). Understanding self and society through storytelling. I *Stories of transformative learning* (s. 13-23). Rotterdam: Sense Publishers. (11 s).

Lindenberg, Christoph (2001). *Historieundervisning: Tematiske forslag enliget läroplanen* Telleby Bokförlag, (9-194), Telleby Bokförlag, 2001 (185 s).

Lindholm, D. (2004): Historien I bilder. I Lindholm, D. *På menneskevei – fra livet i en steinerskole* Oslo: Antropos forlag, 2004. (17 s).

Mathisen, Arve. (2016). Identitet og resonans – å tenke sammen og å tenke selv. *Steinerskolen* (1), 1-4. (4 s).

Mathisen, A. (2008). *Mysterium og problem - eller kunsten å stille gode spørsmål*. «Dumhet er å ha svar på alt». *Steinerskolen* (2), 1-5. (5 s).

Mathisen, A. (2011). The good and the bad and the beautiful: Om sammenhenger og læring. *Steinerskolen* (3), 1-4. (4 s).

Reinertsen, Hilde (2006). Kan matroser snakke? *Tidsskriftet Fortid* (3) 2006, 28 – 33. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/36295/fort0306.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (5 s).

Pensumlitteratur, totalt 978 sider

*Barkved, F. (2017). *Kompendium: Historieundervisning i steinerskolen*. Oslo: Steinerhøyskolen. (156 s).

- Litt om historie, Jørgen Smit, 1950/2
- Sparta og Athen, Jørgen Smit, 1983/4 (trykket første gang i 1957/2)
- Historieundervisningen - Noen synspunkter, Dan Lindholm 1955/1
- Menneskets tilsynekomst i historien - Romerne, Dan Lindholm, 1962/1
- Fortid og nutid i historieundervisningen, Dan Lindholm, 1972/1@
- Historie-kulturhistorie (Stoff fra den urindiske epoke) ,Dan Lindholm, 1973/1
- Zarathustra, Dan Lindholm, 1980/3
- Romeren - i sjetten klasse, Christian Faye Smit, 1963/4
- Noen synspunkter på historieundervisningen i folkeskolealderen, Christian Faye Smit, 1965/3

- Historieundervisningen på en Steinerskole, Christian Faye Smit, 1969/2
- Historien som bevissthetsproblem, Karl Brodersen, 1957/4
- Kulturens kilder, Karl Brodersen, 1962/1
- De tre første kulturrepoker, Karl Brodersen, 1962/4
- Den greske oppdragelse, Karl Brodersen, 1966/3
- Historiens begynnelse – istidskunsten, Karl Brodersen. 1973/1
- Jeanne D'Arc -En gåtefull skikkelse i middelalderens historie, Jørgen F. Borgen, 1965/1 (del 1)
- Jeanne D'Arc- En gåtefull skikkelse i middelalderens historie
- Jørgen F. Borgen, 1965/2 (del 2)
- Om historieundervisningen på ungdomstrinnet, Hans-Jørgen Høinæs, 1973/1
- 9. klasse og den franske revolusjon, Hans-Jørgen Høinæs, 1976/2
- Overgangstider, Arne Krohn Nielsen, 1973/2
- Fra krise til strukturforandringer, Christoph Lindenberg, 1974/1
- Historieundervisning og samfunnets tre sosiale funksjoner, J. P. Murbach. (Neuegg, Kt. Bern), 1974/3
- Hvorfor underviser vi i historie? I, Svein Bøhn, 1976/2
- Hvorfor underviser vi i historie? II, Svein Bøhn, 1976/3
- Hvorfor underviser vi i historie? III, Svein Bøhn, 1976/4
- "Frihetens veier" eller: Var det noen teknologiske fremskritt i middelalderen? Svein Bøhn, 1984/2
- Om historieløshet og historieundervisning, Karl Milton Hartveit, 1984/2
- Historieundervisningen frem til 9. klasse, Oddvar Granly, 1984/2
- Historien lever i hver enkelt - om historieundervisningen, Oddvar Granly, 1999/2
- Fortelling for ungdom og historie som fag, Astrid Bjønness, 2008/

Samfunnsfag 1, emne 2

Emnekode og emnenavn	XXXX Samfunnsfag 1, emne 2: Samfunnskunnskap og samfunnsgeografi
Engelsk emnenavn	<i>Social Studies 1, subject 2: Social Studies and Human Geography</i>
Studieprogrammet emnet inngår i	Grunnskolelærerutdanning med steinerpedagogikk for trinn 1-7
Studiepoeng	15
Semester	Vår, 3. studieår
Undervisningsspråk	Norsk

Læringsutbytte

Etter fullført emne har studenten følgende læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Studenten

- har faglig kunnskap, inkludert innsikt i vitenskapelige teorier og metoder, i samfunnskunnskap og samfunnsgeografi
- har kunnskap om didaktisk teori og praksis samt forskning om i samfunnskunnskap og samfunnsgeografi i skolen med vekt på relevans for undervisning på steinerskolens grunnskoletrinn
- har kunnskap om vurdering for læring i samfunnskunnskap og samfunnsgeografi
- har kunnskap om bruk av eksemplarisk konsentrasjon og fordypning i samfunnskunnskap og samfunnsgeografi samt bruk av ulike estetiske uttrykk og arbeidsformer, og kan knytte dette til en progresjon i undervisningen fra det nære og lokale til globale perspektiver
- har kunnskap om samspillet mellom mennesker, teknologi og natur med vekt på solidaritet og bærekraft
- har kunnskap om ideologier, makt, medborgerskap, demokrati og menneskerettigheter og ulike politiske styringssystemer
- har kunnskap kulturelt mangfold og om samene som urfolk
- har kunnskap om digital dømmekraft og samfunnsdeltakelse

Ferdigheter

Studenten

- kan planlegge og tilrettelegge for elevers læringsaktiviteter og danning samt gi læringsrettede tilbakemeldinger
- kan undervise ut fra faglige og fagdidaktiske kunnskaper og ferdigheter i samfunnskunnskap og samfunnsgeografi i henhold til gjeldende læreplaner

- kan bruke fortelling og andre estetiske arbeidsformer i undervisningen
- kan fremme bærekraftig handlingskompetanse hos elevene
- kan arbeide med verdier og holdninger i samfunnsfagene og stimulere til undring og respekt for mangfold og bruke dette som en ressurs i arbeidet med elevene
- kan sammenligne og forklare ulikhet i levekår i forskjellige deler av verden og kan fremme innsikt og solidaritet hos barn og unge
- kan inkludere perspektiver fra andre fag i samfunnsfagene, både språk- og realfag
- kan øve elever i digital dømmekraft og bruke digitale kanaler til å fremme solidaritet og aktivt demokratisk medborgerskap

Generell kompetanse

Studenten

- kan reflektere selvstendig og kritisk omkring spørsmål i samfunnskunnskap og samfunnsgeografi
- kan legge til rette for progresjon i undervisningen fra nærhet og innlevelse på barnetrinnet til utvikling av solidaritet, vurderingsevne og kritisk refleksjon i overgangen til ungdomstrinn kan reflektere om forholdet mellom individ og samfunn
- kan legge til rette for demokratisk uenighetsfellesskap
- skal kunne stimulere til at elevene kan undersøke selv, samarbeide og ta ansvar
- kan reflektere kritisk omkring kilder, læremidler og læringsressurser samfunnskunnskap og samfunnsgeografi

Innhold

Emnet tar for seg sentrale problemstillinger i samfunnskunnskap og samfunnsgeografi relevante for det norske samfunnet og setter disse inn i en global sammenheng. Studentene får innsikt i samspillet mellom individ og samfunn og mellom mennesker og natur.

Arbeidskrav

Retten til å avlegge eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav og deltakelse i bestemte faglige aktiviteter. Nærmere informasjon finnes i den innledende fagplandelen.

Norsk politikk

Skriftlig didaktisk oppgave der temaet er knyttet til ekskursjon til Stortinget eller en annen viktig samfunnsinstitusjon. Teksten skal inneholde en forberedelse til ekskursjonen, didaktiske begrunnelser og refleksjoner omkring relevant arbeid. Opplegget skal forankres i gjeldende lærerplan. Omfang 1000 ord (+/-10 %), minimum fem elektroniske bilder og er et individuelt arbeid.

Norsk geografi

Ekskursjon i Oslo-området med fokus på geografi, historie og uteskole. Studentene skal levere en individuell skriftlig rapport på 2000 ord (+/-10 %) og billedmateriale. Teksten skal inneholde faglige og didaktiske refleksjoner. Formålet med arbeidskravet er å få kjennskap til uteskole som undervisningsmetode, og å kunne anvende lokalmiljøet som ressurs til å studere samspill mellom ressursgrunnlag og menneskelig aktivitet i tid og rom.

Bærekraftig utvikling

Prosjektarbeid om bærekraftig utvikling i grupper på fire-fem. Prosjektarbeidet skal munne ut i en muntlig presentasjon om et tema knyttet til bærekraftig utvikling. Omfang av den muntlige presentasjon er ca. 15 minutter.

Vurdering

Eksamensform

Femtimers skriftlig individuell eksamen under tilsyn.

Hjelpemidler til eksamen

30 sider notater. Sidene må være paginerte.

Sensorordning

To interne sensorer. En tilsynssensor er tilknyttet emnet, i henhold til retningslinjer for oppnevning og bruk av sensorer ved Steinerhøyskolen.

Vurderingsuttrykk

Det benyttes en gradert karakterskala fra A til E for bestått og F for ikke bestått eksamen.

Ny/utsatt eksamen

Ny/utsatt eksamen arrangeres som ved ordinær eksamen.

Pensum

Eventuelle endringer i pensum skal godkjennes av studieleder.

Austvik, J. & Rye, S. A. (2011). *Digitale medier, samfunnsfag og samfunnsengasjement*. Kristiansand: Universitetet i Agder. (20 s)

Brierley, D. L. (1998). *In the Sea of Life Enisled: An introduction to the teaching of geography in Waldorf education*. Oslo: Antropos. (125 s)

Brochmann, G. & Kjeldstadli, K. (2014). *Innvandringen til Norge. 900-2010*. Oslo: Pax Forlag. (100 s)

Fiskum T.A. og Husby J.A. (2014). *Uteskoledidaktikk. Ta med fagene ut*. Oslo: Cappelen Damm. (40 s)

Fjeldstad, D., Mikkelsen, R. (2008). Samfunnsfaglig dannelse som demokratiforberedelse – konvensjon og kritikk. I: Per Arneberg og Lars Gunnar Briseid (red.). *Fag og danning – mellom individ og fellesskap* (s. 125 – 142). Oslo: Fagbokforlaget (18 s)

Frønes, I. & Kjølørød, L. (2016). *Det norske samfunnet*. 6. Utgave. Oslo: Gyldendal akademisk. Kap ?. (28 s)

Hagtvedt, B. (2008). Mellom globalisering og medialisering. I A. Jupskås & A. Snildal (Red.) *Demokratiet før og nå*. Bergen: Fagbokforlaget. (8 s)

Høysæter, C. S. (2016). *En kvalitativ studie av Steinerskolens formidling av samfunnsfag sett fra et lærerperspektiv*. Mastergradsavhandling i samfunnsfagdidaktikk ved institutt for lærerutdanning og skoleforskning. Det utdanningsvitenskapelige fakultet. Universitetet i Oslo. (Side 1-12, 20 -27 og 36-

83). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/52492> (66 s)

Kortizinsky, T. (2014). *Samfunnskunnskap. Fagdidaktisk innføring*. Oslo: Universitetsforlaget. 4. utgave (90 s)

Marks, R. B. (2007). *Den moderne verdens opprinnelse. En global og økologisk beretning fra det femtende til det tjuførste århundre*. Oslo: Pax forlag (200 s)

Midtbøen, A. H., & Rogstad, J. (2010). *Den utdannede, den etterlatte og den drepte: Mot en ny forståelse av rasisme og diskriminering*. Sosiologisk tidsskrift, 18(01), 31-52 (20 s)

Myhre, J. E. (2013), Røde, I. G (Red.), *Livet langs elva. Oslohistorie fra Sagene, Torshov, Bjølsen, Iladalen, Sandaker, Åsen*. Oslo: Motor forlag. Kap. 1. (35 s)

Selle, P., Semb A.J., Strømsnes, K. og Nordø A.D. (2015): *Den samiske medborgeren*. Oslo (100 s)

Stabel, V. (2017). *Dette: å være i livet*. Steinerbladet, 3/2017

Steiner, R. (2011). Kapittel 11: Om geografiundervisningen i steinerskolen. I *Pedagogisk kunst: Praktiske råd for undervisningen*. Oslo: Antropos. (8 s)

Wright, P. (2013). Theory of knowledge or knowledge of the child? Challenging the epistemological assumptions of the curriculum debate on geography from an alternative viewpoint. *Oxford Review of Education*, 39 (2), 193-210 (19 s)

Tellmann, S. (2013). *Kompendium for samfunnsfag*. Oslo: Steinerhøyskolen (144 s)*

Pensumlitteratur, totalt 1035 sider

* Tellmann, S. (2013). *Kompendium for samfunnsfag*:

Østerberg, D. og Engelstad, F. (1995): *Samfunnsformasjonen*. Pax Forlag, Oslo. (Kapittel 1).

Østerud, Ø., Engelstad, F. og Selle, P. (2003). *Makten og demokratiet*. Gyldendal Akademisk, Oslo. (Kapittel 1, 11 og 12).

Hanssen, G. S., Helgesen M. K. og Vabo S. I. (2011). *Politikk og demokrati*. Gyldendal Akademisk, Oslo. (Kapittel 2 og 3).

Kildal, N. (2006). «Universalisme versus målstyring» I: *Nordisk sosialt arbeid*, nr. 1 vol 26, s. 2-13. (11 s.)

Midre, G., (1990). *Bot, bedring eller brød*. Universitetsforlaget, Oslo. (Kapittel 11)

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011, *NOU 2011:20: Ungdom makt og medvirkning*. (Kapittel 1).